

© GEERT MERTENS

ONTWIKKELINGEN IN DE SCHAPENHOUDERIJ

Guido Bertels, schapenman bij DGZ, Achiel Tylleman, schapenman bij het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, en André Calus, schapenman in hart en nieren. Wij spraken met deze 3 sleutelfiguren uit de schapenhouderij over de evoluties in de Vlaamse schapenhouderij. – *Luc Van Dijck*

De aanleiding voor dit gesprek was de recente pensionering van deze schapenspecialisten. We schetsen eerst kort hun loopbaan. Guido Bertels kwam in 1981 bij DGZ in dienst als 'mastitisdierenarts'. Een grote stap vooruit was de subconventie tussen DGZ en FAVV in 2007 waarbij een halftijdse dierenarts voor kleine herkauwers vast in het kader werd verankerd. Meteen werd Guido Bertels de eerste echte schapendierenarts bij DGZ. André Calus was eerst 17 jaar verbonden aan de Gentse universiteit en werd dan directeur van het POVLT (nu: Inagro) in Beitem. Als producent van slachtlammeren en vanuit zijn grote betrokkenheid bij de sector in Vlaanderen, ging zijn aandacht in het bijzonder uit naar de rentabiliteit van de schapenhouderij. Achiel Tylleman is zijn loopbaan begonnen bij DGZ maar stapte

in 1977 over naar de dienst Kleinvee van het ministerie van Landbouw. In het kader van zijn opdrachten verzamelde hij de eerste technische en economische cijfers. Een ander punt was de erkenning van de provinciale verenigingen voor fokkers van vleeschapen, melkschapen en geiten, overkoepeld in een nationaal verbond.

Verschillende visies

Het fokdoel van de provinciale verenigingen was niet overal het zelfde. Bij de ene vereniging lag de nadruk op goed gespierde en eerder gedrongen prijsskampdieren. Dieren 'met zo weinig mogelijk poten', want hoe korter het dier, hoe dikker de lamsbout er ogenschijnlijk uitzag. Problemen met de geboorten waren schering en inslag. De andere

vereniging fokte naar grote dieren die veel ruwvoeder konden eten met een vruchtbare ooielijne lammeren die goed groeiden zonder krachtvoer. Deze schapen waren voorbestemd om te grazen op graskanten en dijken en om in de winter de velden en de weiden op te kuisen. Een probleem was dat op de duur vooral bij de Texels de rammen te klein waren om de ooiën nog te kunnen dekken.

Een mijlpaal in de werking rond de schapenhouderij in Vlaanderen was, in september 1989, de oprichting van de vzw Vlaamse Schapenhouderij (VSH) die het opnam voor de belangen van de schapenhouders. Sinds het begin van de jaren 90 intensiveerde ook Boerenbond de werking voor de schapenhouders met de oprichting van provinciale bedrijfsgilden.

In 1992 werd de ooiënpremie ingevoerd in het kader van de Europese landbouwpolitiek. Op alle bedrijven die de premie aanvroegen moest het aantal ooiën geteld worden. Toen kregen de inspecteurs een goed beeld van de schapenhouderij in Vlaanderen.

Rendement en karkaskwaliteit

Het werd snel duidelijk dat er iets moest gebeuren in de fokkerij. Het ontbrak aan goede basisgegevens om de selectie op te baseren. André Calus: "Vruchtbaarheid en rentabiliteit, daar gaat het om. Een goede groei, een goed eindgewicht en een goede conformatie. Je moet per ooi voldoende lammeren hebben met een behoorlijke slachtkwaliteit. In mijn eigen fokkerij heb ik meer dan 20 jaar lang gestreefd naar ongeveer 3 worpen op 2 jaar. Drie lammeren per ooi per jaar

In natuurbeheer krijgen onze oude rassen opnieuw kansen.

was mijn betrachting en dat lukte vrij goed."

In samenwerking met het ministerie en de VSH werden een systeem van lineaire beoordeling en een weegprogramma uitgewerkt. Er moest ook meer aandacht gaan naar de karkaskwaliteit. De handel wilde lichtere karkassen met minder vet. Er kwamen (praktijk)lessen over karkasbeoordeling om aan de kwekers uit te leggen hoe ze kwaliteit moesten fokken. Een ander aspect van de werking van de VSH was de prijsvorming. De VSH organiseerde regelmatig verzamelingen van slachtlammeren waar de referentieprijsen werden vastgelegd in functie van de Seurop-classificatie en vetbedekking. Vandaag mogen de dieren opnieuw iets zwaarder wegen omdat er door de selectie aan zwaardere dieren nu minder vet zit (en omdat de slachtkosten gelijk zijn bij een lichter of zwaarder lam). Een ander project was 'Pastorale' dat promotie voerde voor Vlaams lamsvlees.

Evoluties

Guido Bertels: "Van een ongeregelde sector zijn we gekomen tot een heel gereguleerde sector. Denken we aan Sanitel, vervoer, dierenwelzijn, bijdragen voor I&R, Fonds voor dierziekten, FAVV, slachthuizen, slachtplaats ... Schapenhouders zijn nu overtuigd van het belang van ontwormen. De ontwormingsmiddelen zijn goed geaccepteerd, te goed zelfs. In

het kader van het ADLO-project 'Wormen ontwormen en wormresistentie' (2010-2011), hebben we de boodschap gebracht dat ontwormen alleen moet als het echt nodig is. En om dat te weten is mestonderzoek nodig. Sinds vorig jaar organiseren we rond dit thema cursussen met mestontleding, in de praktijk. In een ander ADLO-project 'Veel geblaas, maar te weinig wol' (2012-2013), hebben we gewerkt rond parasitaire huidproblemen en adequate behandelingen en rond de communicatie van de opgedane ervaringen naar de sector. De zwoegerziektebestrijding krijgt ook nog alle aandacht. We vermoeden dat het virus vrij algemeen verspreid is. Een grootschalige

Natuurbeheer

Schapenhouderij heeft geen plaats meer in de economische landbouw, daarover zijn de heren rond de tafel het eens. Guido Bertels: "De toekomst ligt vooral in natuur- en landschapsbeheer en in educatie. In het ADLO-project 'Landschapsbeheer met schapen' hebben we geleerd dat schapenkuddes inzetten voor natuurbeheer alleen kansrijk is wanneer de 'gebruikers' er een redelijke vergoeding voor betalen, volgens onze berekeningen rond 100 euro per ooi." Onze oude rassen krijgen opnieuw kansen. Er is geen plaats meer voor de Texelaar die het in natuurgebieden moeilijk heeft met voedsel van lage kwaliteit. De premie

Guido Bertels (DGZ), André Calus (Inagro) en Achiel Tylleman (ministerie van Landbouw) zijn 3 sleutelfiguren uit de schapenhouderij.

screening staat op stapel. Die moet daarover meer klaarheid brengen."

Epidemieën

André Calus: "Het Schmallenbergvirus heeft aan de sector zware klappen toegebracht met een slachting vooral bij de vroege lammeren. Door de massale opbouw van natuurlijke afweer voor de dekking kon het gevaar nog enigszins ingedijkt worden. Blauwtong was ook om bij te wenen. De beste dieren stierven eerst. Vaccinatie heeft hier erger kunnen voorkomen. Maar vergeten we toch niet dat met de blauwtongepidemie in 2006 40.000 dode dieren in surplus naar Rendac zijn gevoerd. Q-koorts heeft vooral de geitenhouderij zwaar getroffen, maar toch minder erg dan in Nederland met een meer grootschalige en geconcentreerde geiten- en schapenhouderij.

voor genetische diversiteit van 25 euro per ooi geeft de kwekers hier een steuntje in de rug.

Achiel Tylleman: "We willen dat het natuurbeheer met schapen goed en professioneel gebeurt en dat de schapen goed verzorgd worden. We moeten werk maken van contracten met minimale normen en begeleidingscommissies installeren die toezicht houden op beheersprojecten. In deze niche krijgt professionalisering opnieuw een kans. We denken aan professionele landbouwers die hun schapen in de zomer laten grazen op natuurterreinen en in de winter voor eten zorgen op het landbouwbedrijf. Overigens, zeg nu zelf, wie anders dan een landbouwer kan instaan voor de continue zorg voor de dieren en voor de aandacht, 24 uur op 24, tijdens de lammerperiode?" ■